

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/250/2021
Identifikačné číslo spisu:	6119227591
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6119227591.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, zastúpenej Remedium Legal, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, proti žalovanému J. Q., bývajúcemu vo O., I. J. XXXX/XXX, o zaplatenie 2.100,59 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 18Csp/106/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. mája 2021 sp. zn. 11CoCsp/29/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. mája 2021 sp. zn. 11CoCsp/29/2020 a rozsudok Okresného súdu Zvolen z 3. marca 2020 č. k. 18Csp/106/2019-106 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súde Zvolen na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 3. marca 2020 č.k. 18Csp/106/2019-106 zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania (I. výrok), žalobu v celom rozsahu zamietol (II. výrok) a žalovanému nepriznal náhradu trov konania (III. výrok). Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplývalo, že žalobca sa žalobou podanou dňa 6. februára 2019 domáhal zaplatenia istiny vo výške 2.100,59 eur spolu s úrokom z omeškania, a to titulom zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo dňa 4. júna 2013. Žalobca nadobudol pohľadávku postúpením od Poštovej banky, a.s., na základe zmluvy zo dňa 20. júna 2018. Žalovaný porušil svoj záväzok splácať úver v stanovených termínoch, preto postupca podaním z 25. februára 2016 oznámil žalovanému, že dňom 25. februára 2016 vyhlásil celý úver za splatný. Žalovaná suma vo výške 2.100,59 eur predstavuje rozdiel medzi čerpanými peňažnými prostriedkami a úhradami žalovaného. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie oboznámením sa s listinami (zmluva o úvere - konsolidácia zo dňa 4.6.2013, všeobecné obchodné podmienky banky, sadzobník poplatkov, aktuálny stav úveru ku dňu 29. júna 2018, list zo dňa 1. februára 2016, výzva zo dňa 25. februára 2016, list zo dňa 4. júla 2018 a zo dňa 12. decembra 2018); dňa 3. marca 2020 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom žalobca predložil súdu dohodu o uznaní záväzku a úhrade pohľadávky v splátkach. Na základe uvedeného mal súd prvej inštancie za preukázané, že na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere boli žalovanému poskytnuté finančné prostriedky vo výške 5.800,- eur, ktoré sa zaviazal splácať v mesačných splátkach po 137,- eur počnúc dňom 10. júna 2013 až do 10. júna 2019. Pre neplnenie splátok žalovaným pristúpil právny predchodca žalobcu k

zosplatneniu úveru ku dňu 25. februára 2016. Žalobca preukázal, že pred zosplatnením úveru bol žalovaný vyzývaný na úhradu dlhu a upozornený na možnosť zosplatnenia dlhu. Súd prvej inštancie, vychádzajúc z listinných dôkazov predložených žalobcom, zistil, že poslednou čiastočne uhradenou splátkou bola splátka splatná dňa 10. októbra 2015 a žalovaný následne neuhradil ani splátky splatné dňa 10. novembra 2015, 10. decembra 2015, 10. januára 2016 a 10. februára 2016. Keďže je podmienkou zosplatnenia spotrebiteľského úveru omeškanie dlžníka v trvaní 3 mesiacov, túto podmienku spĺňa podľa názoru okresného súdu splátka splatná dňa 10. novembra 2015 (pri ktorej by k uplynutiu premľacej doby došlo dňa 11. októbra 2018), ale aj čiastočne uhradená splátka splatná dňa 10. októbra 2015, pri ktorej mohol žalobca uplatniť svoj nárok na súde najskôr dňa 11. novembra 2015 a premľacia lehota 3 roky uplynula dňa 11. novembra 2018. Žaloba žalobcu bola na súde podaná dňa 6. februára 2019, preto okresný súd konštatoval, že nárok žalobcu je premľaný a jeho pohľadávka sa s poukazom na ustanovenie § 54a zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“) stala nevymáhateľnou. Súd prvej inštancie ďalej konštatoval, že v čase uznania záväzku, t.j. dňa 8. februára 2019, bolo právo žalobcu premľané a z ním predloženej listiny nevyplyva, že by žalovaný o premľaní dlhu vedel, preto súd na tento právny úkon nemohol s poukazom na ustanovenie § 54a a § 558 Občianskeho zákonníka prihliadať a takáto dohoda o uznaní záväzku a úhrade pohľadávky v splátkach je preto v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka neplatná. Na základe uvedeného súd prvej inštancie žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietol. S návrhom žalobcu na prerušenie konania a predložením návrhu Ústavnému súdu Slovenskej republiky na vyslovenie nesúlady ustanovenia § 54a Občianskeho zákonníka s Ústavou Slovenskej republiky sa súd prvej inštancie rovnako vysporiadal v odôvodnení napadnutého rozsudku; s argumentáciou žalobcu sa nestotožnil, a preto nepristúpil ani k podaniu návrhu na Ústavný súd a návrh na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. b/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) zamietol. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 a § 262 CSP.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 27. mája 2021 sp. zn. 11CoCsp/29/2020 návrh žalobkyne na prerušenie konania podľa ustanovenia § 162 ods. 1 písm. b/ CSP zamietol a rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (I. výrok), žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania (II. výrok). Svoje rozhodnutie odôvodnil právne tým, že v prípade, že sa jedná o spotrebiteľskú zmluvu, má dodávateľ povinnosť v zmysle § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka čakať s uplatnením práva na predčasné zosplatnenie úveru v zmysle § 565 Občianskeho zákonníka tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky, pre ktorú k zosplatneniu pristúpil; uvedený záver nič nemení na skutočnosti, že premľacia doba sa aj v takomto prípade počíta odo dňa zročnosti omeškanej splátky. Je pravdou, že takouto právnou úpravou zákonodarca de facto skrátil premľaciu dobu o tri mesiace, keďže prvé tri mesiace omeškania dlžníka s danou splátkou nemôže dodávateľ zosplatniť celý dlh, pretože by tým porušil ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, avšak, premľacia doba nie je fixný inštitút a je právom zákonodarcu stanoviť pre jednotlivé prípady premľaciu dobu odlišne, ale len za predpokladu, že takto stanovená premľacia doba je dostatočná na uplatnenie práv, teda, že takýmto stanovením premľacej doby nedôjde k znemožneniu, resp. k podstatnému sťaženiu možnosti veriteľa uplatňovať svoje práva. Odvolací súd bol názoru, že ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka je lex specialis k ustanoveniu § 565 Občianskeho zákonníka; veriteľ by logicky nemohol vykonať zosplatnenie do splatnosti najbližšej splátky a zároveň dodržať požiadavku vyplývajúcu z ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Z uvedeného dôvodu bol odvolací súd toho názoru, že posledná veta v § 565 Občianskeho zákona sa na prípady, na ktoré dopadá ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nevzťahuje; poslednú vetu § 565 Občianskeho zákonníka pri spotrebiteľských zmluvách použiť nemožno; dodávateľ môže žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky kedykoľvek, ak sú splnené podmienky podľa ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, a teda, že zosplatneniu predchádza výzva na zaplatenie s upozornením na možnosť vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, pričom v takom prípade možno zosplatniť úver najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky. Je potrebné zdôrazniť, že právo zosplatniť úver môže veriteľ (dodávateľ pri spotrebiteľských úveroch) vykonať len vtedy, ak uplynula zákonná lehota (tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky) a na takýto postup spotrebiteľa upozornil a zároveň, že omeškanie so zaplatením splátky ku dňu vyhlásenia predčasnej splatnosti trvá. Bolo zrejmé, že ak dodávateľ uplatnil právo na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru a ak postupoval v súlade s ustanovením § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, mohol tak urobiť len pre splátku, s ktorou bol žalovaný v omeškaní najmenej tri

mesiace. K vyhláseniu mimoriadnej splatnosti došlo dňa 25. februára 2016. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca mohol vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 10. novembra 2015, ale aj splátky splatnej dňa 10.11.2015. Odvolací súd zastáva názor, že v súlade s ustanovením § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka tak mohol spraviť len pre splátku splatnú dňa 10. novembra 2015. S poukazom na ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka je potom zrejmé, že trojročná premlčacia doba začala plynúť odo dňa nasledujúceho po dni splatnosti splátky splatnej dňa 10.11.2015, t.j. 11. novembra 2015 a márne uplynula dňa 11. novembra 2018. Ak by aj odvolací súd uveril tvrdeniu žalobcu, že jeho právny predchodca zosplatnil úver pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 11. februára 2016 (správne má byť dňa 10.2.2016, pretože splatnosť splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere dojednaná k 10. dňu v mesiaci), viedlo by to k zamietnutiu žaloby. Žalobca by v takom prípade nebol aktívne vecne legitimovaný na vymáhanie uplatnenej pohľadávky a postúpenie pohľadávky z právneho predchodcu žalobcu na samotného žalobcu by bolo v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka neplatné, pretože by neboli splnené podmienky postúpenia pohľadávky upravené v ustanovení § 17 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách, nakoľko by pohľadávka nebola v čase postúpenia splatná v zmysle § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka (keďže pre splátku splatnú dňa 10. februára 2016 by mohol právny predchodca žalobcu vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru najskôr od 26. mája 2016 a len do 9. júna 2016). V prípade, že by žalobca nedisponoval dostatočnou aktívnou vecnou legitímáciou v konaní, bol by takýto nedostatok dôvodom pre zamietnutie žaloby. Keďže však sám žalobca v konaní tvrdil, že jeho právny predchodca zosplatnil úver dňa 25. februára 2016, nemožno na základe vyššie uvedeného dospieť k inému záveru ako tomu, že k zosplatneniu došlo pre splátku splatnú dňa 10. novembra 2015. Žalobca podal žalobu dňa 6. februára 2019, a teda po uplynutí trojročnej premlčacej doby, ktorá márne uplynula dňa 11. novembra 2018. Odvolací súd doplnil, že rozhodnutie súdu prvej inštancie sa dostatočne podrobne vysporiadava aj s dôvodmi zamietnutia návrhu žalobcu na prerušenie konania, s ktorými sa odvolací súd, aj s poukazom na vyššie uvedené, stotožnil a v celom rozsahu na ne odkázal. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s tým, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Namietala, že rozsudok krajského súdu je odôvodnený zmätočne, nekonzistentne a nepredvídateľne, nakoľko právne závery odvolacieho súdu uvedené v odôvodnení sú v extrémnom rozpore s právnymi závermi iných senátov krajského súdu a aj iných krajských súdov, čo neprispieva k princípu právnej istoty. Dovolací dôvod žalobkyňa uviedla ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP majúce za to, že v danom prípade potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a to: „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a v otázke, či premlčacia doba pre splátky splatné po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru začína plynúť od splátky, ktorá predchádzala vyhláseniu mimoriadnej splatnosti po dobu 3 mesiace (podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, avšak zároveň v rozpore s ustanovením § 565 Občianskeho zákonníka) alebo od splátky bezprostredne predchádzajúcej vyhláseniu mimoriadnej splatnosti (podľa § 565 Občianskeho zákonníka). Dovolateľka mala za to, že k mimoriadnej splatnosti úveru došlo 25. februára 2016 pre nezaplatenie splátky splatnej 10. februára 2016 (t.j. splátky, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru bezprostredne predchádzala a pre ktorej nezaplatenie mohol v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru a zároveň svoje právo uplatniť po omeškaní žalovaného s plnením splátok po dobu dlhšiu ako 3 mesiace. Súdna prax rôznych krajských súdov je však pomerne jednotná v tom, že premlčanie splátok splatných po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru neplynie od prvej neuhradenej splátky, s ktorou sa dlžník-spotrebiteľ dostal do omeškania, ako v prejednávanom prípade (podľa žalobcu nesprávne) právne vec uzavreli oba súdy. Vzhľadom na uvedené žalobkyňa zastala názor, že jej vznikol nárok na úhradu uplatnenej sumy spolu s príslušným úrokom z omeškania, nakoľko nárok uplatnený žalobou nemožno považovať za premlčaný, a to ani ohľadom na jeho uznanie dlžníkom. Z týchto dôvodov navrhla napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie.

4. Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „či premlčacia doba pre splátky splatné po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru začína plynúť od splátky, ktorá predchádzala vyhláseniu mimoriadnej splatnosti po dobu 3 mesiace (podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, avšak zároveň v rozpore s ustanovením § 565 Občianskeho zákonníka) alebo od splátky bezprostredne predchádzajúcej vyhláseniu mimoriadnej splatnosti (podľa § 565 Občianskeho zákonníka).“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávanom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premlčacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 Občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premlčacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pri tom k záveru, že uvedená právna otázka nebola doposiaľ v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalobkyne v danom prípade procesne prípustné. Dovolací súd ďalej skúmal, či dovolateľka dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

13. V súdnej veci dospel súd prvej inštancie k záveru (bod 15.), že mimoriadna splatnosť úveru bola

vyhlásená k 25. februára 2016 pre nezaplatenú splátku splatnú dňa 10. novembra 2015, kvôli ktorej nastala zročnosť celého dlhu, tak podľa súdu prvej inštancie nastala 10. novembra 2015 a premlčacia doba celého dlhu tým začala plynúť 11. novembra 2015. Žalobca podal žalobu 6. februára 2019 teda po uplynutí trojročnej premlčacej doby, ktorá márne uplynula 11. novembra 2018. Odvolací súd sa s rozsudkom súdu prvej inštancie stotožnil a vyjadril právny názor, že ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka je lex specialis k ustanoveniu § 565 Občianskeho zákonníka; veriteľ by logicky nemohol vykonať zosplatnenie do splatnosti najbližšej splátky a zároveň dodržať požiadavku vyplývajúcu z ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Z uvedeného dôvodu je odvolací súd toho názoru, že posledná veta v § 565 Občianskeho zákona sa na prípady, na ktoré dopadá ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nevzťahuje; poslednú vetu § 565 Občianskeho zákonníka pri spotrebiteľských zmluvách použiť nemožno; dodávateľ môže žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky kedykoľvek, ak sú splnené podmienky podľa ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, a teda, že zosplatneniu predchádza výzva na zaplatenie s upozornením na možnosť vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, pričom v takom prípade možno zosplatniť úver najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky. Je potrebné zdôrazniť, že právo zosplatniť úver môže veriteľ (dodávateľ pri spotrebiteľských úveroch) vykonať len vtedy, ak uplynula zákonná lehota (tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky) a na takýto postup spotrebiteľa upozornil a zároveň, že omeškanie so zaplatením splátky ku dňu vyhlásenia predčasnej splatnosti trvá.

14. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkom (žalovaným) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

20.1. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani

čiasťočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivej dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

20.2. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

21. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

22. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred

uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

22.1. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámec spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

22.2. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

23. Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späťne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

24. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to naruša princíp právnej istoty.

25. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veritelia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

26. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 20., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nie len dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

27. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

28. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15 dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

29. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

30. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

29. Dovolací súd (vzhľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a podaného dovolania), v

súvislosti s možnými úvahami o existencii tzv. ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že obdobnou otázkou sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach (až) z 29. novembra 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2020 a z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/224/2021, z 26. januára 2023 sp. zn. 4Cdo/201/2022, 26. januára 2023 sp. zn. 4Cdo/262/2022 a z 27. februára 2023 sp. zn. 4Cdo/221/2022, na ktoré v okolnostiach posudzovanej veci v celosti poukazuje.

30. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

31. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.